

НАРИСИ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: НОВА АРХІТЕКТУРА ІЗ ДАВНИНИ. ДО «ЖЕРЕБУ ЖЕРТОВНОСТІ» І «ВІВТАРІЮ ЧИСТОСЕРДЕЧНОСТІ».

Гонтар Василь

*аспірант кафедри філософії та міжнародної комунікації, Національний
університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

Сучасний світ повний викликів – навряд чи хтось зміг би успішно оскаржити цю тезу. Існують різноманітні проблеми в області екології, охорони здоров'я, демографії, штучного інтелекту, ядерної сфери, але на передній план останнім часом нажаль виходять проблеми геополітичної безпеки [1], [2]. Терористичні агресивні актори на кшталт РФ або Хамасу дестабілізують цілі регіони, використовуючи технології цивілізації, цінності якої вони повністю заперечують. У відомому сенсі, цивілізовані країни навіть беззахисні перед нецивілізованими державами та організаціями. Останні хоча і не можуть побудувати якісних інституцій та створити простір гідного та процвітаючого

життя для населення територій, які вони контролюють, але зате вони в ніякому вигляді не стримані міжнародним правом – ані гуманітарні норми, ані патентні закони ними просто не визнаються (чи визнаються суто номінально на рівні публічної риторики, але не більше того). Це відкриває додаткові можливості для нецивілізованих акторів. Цивілізованість дає колосальні переваги щодо покращення рівня життя (і для самих цивілізованих країн, а також і для нецивілізованих, у яких, наприклад, за допомогою технологій які були створені цивілізованими країнами, з'явилась можливість жити за рахунок нафтових покладів, не приймаючи правил гри тих, хто забезпечив їм гарний рівень життя) , але натомість варварство дає не менш значущі переваги у справі псування життя – і собі, і іншим.

Нецивілізовані країни і організації з одного боку можуть отримувати технології для війни, кошти для війни за рахунок технологій з цивілізованих країн, а з іншого - об'єднуватися у ресентиментарній ненависті до цих самих країн. Комуністи, радикальні ісламісти, євразійці з ідеєю *translatio imperii* - здавалося б, ну що в них може бути спільного, кожен з цих проектів навіть не передбачає фізичного існування прихильників інших. Але нецивілізовані країни дуже гарно поєднуються у боротьбі проти людей, які визнають самоналежність, невідчужуваність власності, права людини та цінність особистості. Бо кожна нецивілізована країна нецивілізована по-своєму, а цивілізовані – цивілізовані однаково, бо «бути цивілізацією» це властивість, що полягає у певних тенденціях, які історично можна відслідковувати на протязі усієї історії та географії, цивілізація – це не якісь особливі та неповторні шляхи, а те в кожному шляху, що не дозволяє переходити дорогу іншому. Один одного нецивілізовані країни ненавидять також, але більше ніж одна одну вони все одно ненавидять успішні країни або країни, які прагнуть рівнятися на успішних, щоб спробувати стати у їх ряди. До того ж, якість життя у нецивілізованих країнах така, що люди готові або фаталістично йти на смерть, або навіть з радістю розлучатися з життям, шукаючи кращої долі у бутті посмертному. У чомусь варвари навіть праві, бо коли твоє життя нічим не захищене від свавілля, а його рівень навіть у

далекій перспективі не передбачає зростання, то втекти з нього у інші світи, можливо не така і погана думка. Але хоча це є недоліком з позиції індивідуальної сенсовності буття, однак це перевага з позиції стійкості та антикрихкості колективного існування. Коли життя нічого не вартує, його просто відтворювати та віддавати у промислових масштабах – і у цьому наша слабкість як цивілізації. Для цивілізованих людей завести і виховати дитину це цілий життєвий проект, тому і віддати її навіть заради шляхетної мети – трагедія усього життя. Тому нецивілізовані країни можуть кількістю подолати якість. Тобто, у нецивілізованих країн є ідея хай збоченої, хай конвеєрної, але все ж жертвовності. А у нас жертвовність та сакральне сприйняття смерті зовсім витіснено на периферію. Наша трагедія у тому, що у нас немає чим відповісти на це, оскільки вся наша увага сконцентрована на безумовній цінності життя, а у утворень, які відмовляються цивілізуватися – на безумовній цінності смерті, тобто смерті ні за що. Це має свої імплікації і у сфері архітектури глобальної безпеки. Щоб цивілізація вижила, нам конче потрібно переглянути власні погляди щодо жертвовності та радикальної взаємодовіри. І у цьому нам можуть допомогти давні інституції, які були несправедливо дискредитовані та виключені з публічного життя. Це інститут жертви та інститут жеребу. Принцип НАТО стверджує «напад на одного, напад – на всіх» [3], але це красивий лозунг. Можна запропонувати його втілити у практику на добровільній основі. Створити клуби «Жеребу жертви», де люди зможуть на суто добровільній основі у момент нападу на когось у якійсь частині світу, приймати отруту (але з вірогідністю – наприклад, 1 до 5 або 1 до 10. Щоб кожні 4 з 5 ампул були неотруєні, або з 9 з 10). Таким чином, кожний обряд «жертвовної евтаназії» забирав би 10-20 % від усіх активістів, які згодяться не словом, а ділом довести відданість своїм переконанням. Бо переконання – це погляди, заради яких людина може ризикувати своїм життям. І якщо набирається певна кількість людей по усьому світу, яка при атаці на когось готова сприйняти це як атаку на себе, то кожний терорист своїм агресивним актом запускає механізм, який приведе до того, що у багатьох країнах унаслідок цього гідні люди покинуть своє життя. І вийде так,

що «атака на одного» дійсно буде «атакою на усіх». А керівництвом цивілізованих країн, якщо вони захочуть з меркантильних міркувань економічно, дипломатично або політично взаємодіяти з терористами, доведеться наплювати вже на кров загиблих співгромадян, найгідніших з них. Такий крок вів би до дуже серйозних електорально-репутаційних втрат, виборець це не оцінить, оскільки одне діло бути байдужим до якихось людей із інших країн, а інше – до кращих з власних. Тому у демократичному суспільстві це могло б бути важелем стримування від деструктивної зовнішньої політики по будь-якій співпраці з агресорами і терористами. Ще однією протиположною до тероризму і агресії є концепція «вівтарю чистосердечності». Ми розуміємо, що урбанізація, індустріалізація і глобалізація привели до того, що об'єкти подвійного призначення, критична логістична інфраструктура і навіть військові об'єкти знаходяться у зоні враження цивільного населення – нажаль це даність, у якій ми живемо. Благородні війни з середньовіччя, коли аристократи б'ються у чистому полі доки селяни очікують під чию владу перейти, неможливі. І цим активно користуються агресори та терористи, коли використовують мирне населення у якості живого щита. І виходить так, що неможливо подолати терористів, не уподібнюючись ним. Цивілізованість не терпить варварства, однак варварство неможливо подолати цивілізованістю. Як вирішити цю парадоксальну ситуацію? – дозволити політичному і військовому керівництву та виконавчим групам діяти будь-яким чином, але при умові, що перед початком операцій вони дадуть згоду бути заарештованими і ув'язненими без можливості амністії. Якщо військові злочини у будь-якому разі неминучими, то той хто каузально до них привів повинен бути покараним, але і той хто їх вчиняє також. До закону можна відноситись не тільки як до імперативу, но і як до «вівтарю», на який можна покласти власне життя і свободу задля виконання місії. Терористи повинні знати, що їх знищать будь-якою ціною – і той хто готовий жертвувати собою, має право жертвувати усім і усіма. Варвари повинні розуміти, що якщо вони хоча б спробують ініціювати варварство на практиці проти когось іншого, то серед нас можуть знайтись ті, хто самі перетворяться на варварів на певний час, знищать

спочатку їх, чого б це не коштувало, а потім і себе, ставших варварами. Цим ми від них відрізняємося – ми нетерпимі до варварства, і зовнішнього, і внутрішнього, навіть тоді коли тільки за допомогою другого можна побороти перше. Ідея полягає у тому, що закон може бути не тільки заборонним імперативом, але диз'юнктивом з варіантом дороговартісного сигналу, тобто мати не тільки стримуючу, але і жертвовну функцію. Ці ідеї потребують подальшої розробки, критики і вдосконалення, оскільки вони представлені у вигляді нарисів, які нам підказує давнина.

Список використаних джерел:

1. Крижанівська, А. В. "СУЧАСНА АРХІТЕКТУРА СВІТОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ." *КИЇВ–2023* (2023).
2. Перепелиця, Г. М. "Парадигма нової архітектури європейської безпеки." *Науковий вісник Дипломатичної академії України* 15 (2009): 99-105.
3. Мусінкевич, І. В., and В. О. Корнієнко. *Мета та принципи існування НАТО*. Diss. ВНТУ, 2020.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет
Рада молодих учених гуманітарно-педагогічного факультету
Рада аспірантів гуманітарно-педагогічного факультету
Студентська організація гуманітарно-педагогічного факультету
ЗА ПІДТРИМКИ СПІЛКИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ НУБІП УКРАЇНИ,
EURODOC, РАДИ МОЛОДИХ УЧЕНИХ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ТА РАДИ МОЛОДИХ УЧЕНИХ НАПН УКРАЇНИ

«СУЧАСНІ ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ
НАУКОВЦІВ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СВІТІ:
ВИКЛИКИ, ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА»

Матеріали міжнародної очно-дистанційної науково-
практичної конференції молодих вчених

6-7 листопада 2023 року
Частина 1

КИЇВ-2023

УДК 159.9:316:37:81

С 90

Сучасні гуманітарні дослідження молодих науковців у глобалізаційному світі: виклики, інновації, безпека: Тези міжнародної очно-дистанційної науково-практичної конференції молодих вчених (6-7 листопада 2023 р.) [у 2-х ч.] /За заг.ред. О.М. Прохорчука. – К., 2023. Ч.1.-233с.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Гуманітарно-педагогічного факультету

(Протокол №6 від 17.11.2023)